

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Усікова О.М.,

д-р екон.наук, доцент,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Проаналізовано поняття «облік реалізації». Розглянуто сутність процесу обліку реалізації. Показані проблемні питання обліку реалізації в контексті сьогодення.

Ключові слова: збут, витати, рахунки, реалізація, підприємство.

Ринкові відносини вимагають швидкої окупності витрат та оперативного реагування на зміни споживчого попиту. Таким чином, процес реалізації завершує кругообіг господарських засобів установи, організації, що дає змогу виконувати зобов'язання перед державним бюджетом, банком щодо позик, робітників та службовців, постачальників та відшкодовувати виробничі витрати.

Дослідженню проблем обліку і аналізу процесу реалізації продукції надавали увагу в своїх працях провідні вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: Антони Р., Бірюкова О., Бутинець Ф., Вітвицька Н., Кулаковська Л., Лишиленко М., Огійчук М., Павлюк І., Свідерський Д., Сук П., Ушакова Н., Циліорик Г. та інші. Проте залишаються недостатньою мірою невирішеними питання щодо особливостей обліку і аудиту сільськогосподарської продукції в умовах адаптації національного законодавства з директивами ЄС, регулюючими питання бухгалтерського обліку й аудиту.

Останнім часом облік та аналіз реалізації сільськогосподарської продукції стає більш складним. Це пояснюється, насамперед, змінами в правово-економічних відносинах при продажу сільськогосподарської продукції, виникнення нових форм взаємовідносин між продавцем і покупцем та створенням нових видів реалізації через відсутність наявних грошових коштів для розрахунків, а також накопичення даних відповідно до потреб податкової звітності [16].

Особливістю процесу реалізації на підприємстві є великий перелік продукції власного виробництва, робіт і послуг, що пояснюється різноманітними напрямками виробництва. Це приводить до громіздкого ведення обліку при відображенні процесу реалізації в регістрах бухгалтерського обліку.

Процес реалізації сільськогосподарської продукції завершує кругообіг засобів і створює передумови для відновлення нового кругообігу. На цьому етапі сільськогосподарська продукція підприємства знаходить своє суспільне застосування. Важливість даного процесу зумовлює потребу належної організації обліку та аналізу реалізації сільськогосподарської продукції.

Згідно із НП(С)БО процес реалізації відображається на його рахунках як двосторонній процес: з однієї сторони – це витрати (собівартість реалізованої продукції, робіт, послуг, інших активів, що передані (надані) покупцю), а з іншої – дохід, що очікується отримати від покупця за передану продукцію чи інші активи (роботи, послуги) в цінах реалізації.

Перш ніж розглянути поняття «доходи», необхідно звернутися до поняття «виручка», адже саме ця категорія є підґрунтям економічного підходу щодо обсяг продажу виробленої підприємством продукції (робіт, послуг). Термін «реалізований» означає перетворення у гроші або у грошові вимоги [42. с. 357].

Реалізованою є продукція (товари, роботи та послуги), продана на ринку споживачів. Обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - один із показників діяльності господарюючих суб'єктів. За економічним змістом фактичне значення реалізації продукції характеризує кінцевий результат роботи підприємства, виконання обов'язків перед споживачами, ступінь участі в задоволенні потреб ринку тощо.

П. Лайко та Ю. Ляшенко пропонують наступне визначення. Реалізація продукції — це кінцева стадія кругообігу засобів підприємства, яка вказує на завершення процесу виробництва й доведення продукції до споживача. Рух товарів і коштів створює основу економічних відносин між постачальниками, посередниками та покупцями. Для підприємства-виробника реалізація продукції

є свідченням того, що вона за споживчими властивостями, якістю й асортиментом відповідає суспільному попиту й потребам покупців [32, с. 59].

Облік реалізації сільськогосподарської продукції передбачає її визнання активом, оцінку та відображення на відповідних рахунках [44, с. 271].

Бухгалтерський облік повинен забезпечити дані не лише про обсяг продукції та доходи від їх реалізації, а й про асортимент продукції, масштаби продажу, ціни, собівартість, витрати на збут, витрати на маркетингові дослідження, канали збуту та ін. [82, с. 434].

Під терміном “сільськогосподарська продукція” розуміють актив, одержаний у результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішнього споживання [44, с. 270].

Первісне визнання сільськогосподарської продукції відображається в обліку у тому звітному періоді, у якому вона відокремлена від біологічного активу.

Сільськогосподарська продукція та додаткові біологічні активи при їх первісному визнанні оцінюються за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу.

Для обліку і узагальнення інформації про первісне визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів, отриманих від сільськогосподарського виробництва, а також їх руху після первісного визнання призначено активний рахунок 27 “Продукція сільськогосподарського виробництва”.

За дебетом рахунку 27 відображається надходження сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів, за кредитом – вибуття сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів внаслідок продажу, переробки, внутрішнього споживання, внесків до статутного капіталу, безоплатної передачі тощо. Аналітичний облік сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів ведеться за видами продукції (номенклатурою).

Для узагальнення інформації про стан реалізації сільськогосподарської продукції призначено рахунок 90 “Собівартість реалізації”. За дебетом даного рахунка відображається виробнича собівартість реалізованої сільськогосподарської продукції, за кредитом – списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 “Фінансові результати” [52, 24].

Рослинництво і тваринництво є основними галузями сільськогосподарського виробництва. Від рівня їх розвитку залежить забезпечення населення продуктами харчування, тому перед аналізом реалізації сільськогосподарської продукції ставляться наступні завдання:

1. Вивчення динаміки реалізації продукції, розрахунку базисних та ланцюгових темпів зростання та приросту;
2. Аналіз виконання договірних зобов'язань щодо поставок сільськогосподарської продукції;
3. Вплив факторів на кінцевий обсяг реалізації сільськогосподарської продукції.

Джерелами інформації для проведення аналізу сільськогосподарської продукції є: первинні документи з реалізації сільськогосподарської продукції; відомість 16 “Рух готових виробів, їх відвантаження та реалізація”; дані синтетичного та аналітичного обліку [11, с. 42-43].

Таким чином, належна організація обліку та аналізу реалізації сільськогосподарської продукції займає важливе місце в діяльності підприємства та значною мірою впливає на фінансові результати його роботи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дорох Є. Шляхи вдосконалення обліку реалізації продукції, робіт і послуг / Є.Дорох. // - Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://forum.mnau.edu.ua/index.php?topic=335.0>.
2. Метьюс М. Р. Теория бухгалтерского учета : учебник. / Метьюс М.Р. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1999. – 663 с.
3. Лайко П.А. Фінанси АПК : [навч. посіб.] / П.А. Лайко, Ю.І. Ляшенко. – К. : ДІА, 2000. – 225 с.
4. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін. – К.: Алерта, 2009. – 1056 с.

5. Фінансовий облік: навч. посіб. / за ред. В.К. Орлової, М.С. Орлів, С.В. Хоми. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: ЦНЛ, 2010. – 510 с.
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено Наказом Міністерства Фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.
7. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз / Б.Є. Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури. 2009 – 256 с.

***Annotation:** the concept of "accounting of realization" is analyzed. The essence of the process of accounting for realization is considered. The problems of accounting of realization in the context of present time are shown.*

***Key words:** sales, greetings, invoices, sales, enterprise.*